

O filozofie obeză a vieții

de GEORGES SCHLOCKER

Pentru a lecui directorii de teatru de nepotolita lor sete de succese de casă, Jean Anouilh oferă teatrului Antoine din Paris, pentru o nouă premieră, piesa *Erai atât de dragut cind erai mic*. Titlu foarte familiar cunoscătorilor creației lui Anouilh. Nici nu-i nevoie să cercetezi prea mult ca să știi despre ce e vorba: despre un tânăr care a fost cindva un băiat drăgălaș și foarte promițător, dar pe care viața îl încearcă mai apoi cu faldurile obezității, cu riduri, cu dezamăgiri. Viața: aceasta înseamnă, întâi de toate, părinții — care se dovedesc niște fapaturi murdare și egoiste, înfrinți de mizerabila gravitate a așa numitei vieți, și a căror unică bucurie este să-și șteargă de copiii lor petele căpătate. Care din scrierile autorului poartă, oare, caracteristica aceasta? *Ardele sau Margareta*? *Grota*? *Ucenicul brutal*? sau cea de pe urmă, cu titlul ci verbos elegiac? Am putea zice că toate laolaltă.

Cine era atât de dragut cind era mic? Oreste. Constatarea o face Clitemnestra, pe care el o determină să se înapoieze acasă ca s-o înjunghie. Teatru în teatru: se reprezintă *Electra* într-o modestă stațiune balneară, undeva pe malul mării. O orchestră de doamne încadrează cu scrișituri de coarde reprezentația. Vocile se disting cu rafinament una de cealaltă: doamnele, cu suflul aspru de viață — atridele — îți înfățișează cind viața lor particulară (așa de pildă, Clitemnestra, spunind lui Egist: „Scurt mi-a fost dat să trăiesc, iubindu-te”), cind își mamează rolul într-o coruptă manieră clasică. Oreste, ucigașul, se decide la faptă abia după o lungă pâlăvrăgeală cu mama și cu tatăl lui vitreg; el ar fi să fie un tânăr din zilele noastre, cam de prin '68. În crahul casei lui Atreu, el joacă rolul taciturnului răzbunător. Gindul lui e, desigur, să-l răzbune pe tatăl ucis, dar mai ales să răzbune viața ratată a mamei sale, vrăjtită de Circe, și a tatălui său

vitreg, cu bărdăhanul plin de bere. „Ești tânăr și pină la urmă tot părăsești scena”, mormăie el. Dimpotrivă, Egist amintindu-și de gingășia de altădată, filozofează: „De n-ar fi viața nimic altceva decît irosire, încă există o noimă în ea”. Jalnică relativizare a bătrînului. Cind se gindește la vigoaroasa tinerețe, la tinerețea lui, la fercheșul armăsar care a fost cindva, îi strălucesc ochii. Ce să însemne oare această glorificare a vinjoșiei biologice decît o nostalgie întirziat fascistă? S-a zis cu nostalgia, acum, cind are băătăuri.

La rindu-i acest tineret — pe care doamnele din orchestră, preschimbate, potrivit legendei, în Erinii, îl snopesc în băți — nu are nici el cu ce se mîndri decît cu forța lui ațoasă de moment. Este un egotism și o transfigurare individuală a mușchilor, care nu are nimic de a face cu tineretul de azi.

Nu-i de mirare că la premieră s-au auzit, de la galerie, fluierături, de acolo unde se string tinerii de azi. Huiduieli au răsunit și în stalurile care, în cea mai mare parte, recrutează Egiști în smocking și Clitemnestre în lamé. Și hula a continuat: e un adevărat scandal, se spunea prin foaiere, să tratezi, după Giraudoux și Sarire, această temă. Aveau dreptate cei indignați, vizind pe deasupra și izvorul de inspirație al piesei, transplantarea mitului în universul familial, pentru a-l demitologiza. Așa ceva a mai întreprins chiar Anouilh, în 1943, cu *Antigona*. Aproape treizeci de ani mai tîrziu, el mușcă din aceeași arie, numai că de data aceasta i se clatină maselele și nu mai prinde nimic. Din toate rămîne doar un bagaj de posibilități tehnice, care se remarcă. Cel ce poate orice fără să-l coste nimic, trezește, pînă la urmă, minia noastră, fiindcă noi știm că, în spatele vieții, nu stă o banală filozofie de rimă. În orice caz astăzi nu, cind se ridică un tineret care ține cu insistență să-l schimbăm în totalitatea lui, și nu să deplîngem uzura timpului.